KS. DARIUSZ KWIATKOWSKI

WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

KWIATKOWSKI@POST.PL

ORCID: 0000-0002-8014-0016

Marcin Załęzny, Ujęcie prawno-kanoniczne formacji w nowicjacie Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej, Kalisz 2018, ss. 119

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2019.010>

Choć w Polsce istnieje ogromna liczba zakonów, zgromadzeń i Instytutów Życia Konsekwentnego, to trzeba powiedzieć, że dla przeciętnego wiernego, praktycznie nie są znane elementy formacji duchowej oraz zasady prawno-kanoniczne obowiązujące w danej wspólnotie zakonnej. Brakuje opracowań dotyczących wymienionych wyżej rzeczywistości. Sprawia to, że wierni, nie znając zasad życia i formacji, często nie doceniają różnych form służby pełnionych przez siostry w Kościele. Co więcej, nie znają bogactwa zadań i pełnionych misji podejmowanych zarówno w klasztorach, jak i w życiu na zewnątrz klasztorów. Każde opracowanie, a zwłaszcza oparte na bazie poszukiwań naukowych, staje się ważnym przyczynkiem do zmiany tej sytuacji.

W tym kontekście należy z zadowoleniem przyjąć studium, którego podjął się ks. mgr lic. Marcin Załęzny, które zostało sfinalizowane monografią naukową zatytułowaną *Ujęcie prawno-kanoniczne formacji w nowicjacie Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej*. Autor poświęcił swoje badania naukowe instytutowi zakonnemu, który obecnie należy do jednych z największych w Polsce.

Instytut ten znany jest bardziej pod nazwą Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Śląskich. Powstało ono 3 maja 1850 roku z inicjatywy polskiego ziemianina Edmunda Bojanowskiego, beatyfikowanego 13 czerwca 1999 roku w Warszawie przez Jana Pawła II. Już we wstępie do pracy ks. Załęzny słusznie zauważa, że każde zgromadzenie zakonne, aby mogło skutecznie pełnić swoją misję w Kościele i świecie, wymaga przystosowanej do współczesności odnowy, która może dokonać się przede wszystkim poprzez właściwą formację osób do niego należących. Zwraca także uwagę, że wielowiekowa tradycja Kościoła decydujący moment tej formacji dostrzega w okresie nowicjatu, będącym czasem rozpoznawania przez nowicjuszkę własnego powołania zakonnego oraz przygotowania do życia według ducha i charyzmatu instytutu.

Swoje poszukiwania badawcze Autor oparł na źródłach prawa powszechnego, które zawiera się w *Kodeksie Prawa Kanonicznego* z 1983 roku oraz w dokumentach Magisterium Kościoła. Drugim źródłem, tak zwanego prawa własnego Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Śląskich są jego *Konstytucje*, *Dyrektorium* oraz *Podręcznik formacji*, wraz z dołączonymi do niego *Aneksami*. W spisie bibliograficznym znajdujemy aż 28 pozycji źródłowych, co świadczy o rzetelnym i szerokim studium dotyczącym formacji w opisywanym zgromadzeniu. W swojej pracy badawczej ks. M. Załęzny oparł się także na dość obszernej literaturze przedmiotu – 24 pozycje w języku polskim i włoskim. Na pierwszy rzut oka liczba wykorzystanych pozycji nie jest imponująca, ale jak to wskazaliśmy wcześniej, w polskiej literaturze teologicznej i prawnej jest bardzo mało opracowań podejmujących zagadnienia prawno-kanoniczne dotyczące formacji w wybranym instytucie zakonnym. Stąd najcenniejszą stroną monografii jest dokładna i wnikliwa analiza tekstów źródłowych.

Studium zostało napisane metodą dogmatyczno-prawną oraz analityczno-syntetyczną, co pozwoliło na całościowe rozwiązanie problemu badawczego i celu założonego we wstępie przez Autora. Plan monografii został skomponowany w taki sposób, aby przedstawiając systematycznie poszczególne zagadnienia, ukazać jednocześnie ich interdyscyplinarny charakter i zasięg, co w pełni zostało zrealizowane w poszczególnych rozdziałach i paragrafach.

Monografia ks. M. Załęznego składa się z logicznego i kompletnego układu rozdziałów, podzielonych na mniejsze jednostki. Podział jest

szczegółowy, co sprawia, że praca treściowo jest przejrzysta, a poszczególne jej części są ze sobą ściśle powiązane. Oprócz części zasadniczej studium zawiera poprawnie zrobiony wykaz skrótów, wstęp z wszystkimi elementami, podobnie zakończenie i uporządkowany i logiczny wykaz bibliografii. Tutaj jedynie, dla większej czytelności, można by oddzielić źródła Magisterium Kościoła od tak zwanych źródeł własnych opisywanego instytutu zakonnego.

Poszczególne rozdziały, zgodnie z zasadami naukowymi, wychodzą od zagadnień bardziej ogólnych i konsekwentnie zmierzają do szczegółowych, dotyczących formacji w nowicjacie Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej. W rozdziale pierwszym Autor przedstawia w sposób syntetyczny wszystkie etapy formacji w instytutach zakonnych, poczynawszy od formacji początkowej, omawiając prenowicjat, nowicjat i juniorat, zakończywszy na ukazaniu formacji ciągłej.

W drugim rozdziale omówiono instytucję nowicjatu oraz jego elementów, w świetle obowiązującego prawa powszechnego i własnego opisywanego zgromadzenia. Przy omawianiu poszczególnych etapów nowicjatu podano ich podstawę prawną oraz uzasadnienie. Dociekliwość badań pozwoliła zauważyć Autorowi, że opinie dotyczących tych elementów nie zawsze były ze sobą zgodne.

Trzeci rozdział stanowi niejako trzon i istotę podjętego tematu, gdyż zostały w ukazane liczne płaszczyzny formacji w nowicjacie. Należą do nich formacja ludzka, chrześcijańska oraz formacja zakonna, a w niej formacja do życia duchowego, radami ewangelicznymi, we wspólnocie oraz do życia apostołskiego. Ks. M. Załęzny słusznie zachowuje taki układ wymienionych płaszczyzn, ponieważ koresponduje on z kolejnością ich omawiania w trakcie formacji nowicjackiej oraz z próbą stopniowego ich wcielenia, w życie poszczególnych nowicjuszek i życie całej wspólnoty.

Ostatni rozdział przedstawia organizację formacji w nowicjacie, czyli jej program przewidziany oddzielnie dla pierwszego i drugiego roku nowicjatu oraz charakterystykę lektur polecanych nowicjuszkom w trakcie ich formacji. W tej części monografii Autor wskazuje konkretne osoby odpowiedzialne za formację w nowicjacie. Do ich grona należą: osoby współpracujące z nowicjuszками i przede wszystkim mistrzyni nowicjatu. Stąd wymienia się określone przymioty mistrzyni oraz prezentuje

obowiązujące ją wskazania wychowawcze. W pracy nie zabrakło również zagadnień ukazujących elementy praktyczne formacji w nowicjacie, czyli uczestnictwo w liturgii, pracę i praktyki nowicjuszek, ich zewnętrzne kontakty, przygotowanie do pierwszej profesji zakonnej oraz dopuszczenie do złożenia pierwszej profesji zakonnej.

W podsumowaniu swoich prac badawczych ks. M. Załężny zwraca uwagę, że formacja w nowicjacie nie jest procesem jednowymiarowym, lecz składa się z wielu współtworzących ją interdyscyplinarnych płaszczyzn. Mocno podkreśla konieczność formacji na trzech płaszczyznach: ludzkiej, chrześcijańskiej i zakonnej. Stąd słuszny wniosek, że czas nowicjatu nie ogranicza się tylko do formacji o charakterze teoretycznym i ascetycznym. Stanowi go również formacja do życia apostołskiego, podczas której nowicjuszek angażują się do właściwych prac i praktyk apostołskich, podejmowanych również poza wspólnotą nowicjatu.

Biorąc pod uwagę wszystkie walory opracowania, należy stwierdzić, że praca ks. mgr lic. M. Załężnego, zasługuje na szeroką promocję, która będzie służyć pomocą nie tylko temu jednemu zgromadzeniu, które było przedmiotem badań naukowych, ale także innym instytutom zakonnym, które mogą znaleźć w niej cenny materiał do prowadzenia formacji w nowicjacie, a także, jeśli to jest potrzebne, do wypracowania nowych form i metod w pracy formacyjnej, aby bardziej odpowiadały „znakom czasu” i otwierały się na nowe natchnienia Ducha Świętego. Autor wykazał się w swoim opracowaniu właściwym i rzetelnym studium tekstów źródłowych. Również strona formalna i metodologiczna jest właściwa. Należy także podkreślić językową stronę pracy, która od strony stylistycznej i interpunkcyjnej nie zawiera błędów i jest napisana poprawnym językiem naukowym.